

HIND 5 SENTI

Õpilasleht

NR. 15

12. VEEBRUAR

1936

Ametlik tunnustus „Õpilaslehele“

„HSM. Teataja“ nr. 2, 7. veebr. 1936. on avaldatud HSM. Koolivalitsuse ringkirjas ametlik otsus järgmiselt:

Haridus- ja sotsiaalministeeriumi Koolivalitsuse 1936. a. 27. jaanuari ringkiri nr. 32561 maa- ning linnakoolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurvalitsustele ja koolijuhatajaile „Õpilaslehe“ tellimise asjas õpilaste raamatukogudele.

Tartumaa Õpetajate Liidu väljaandel ilmuv „Õpilasleht“ on suutnud enese ümber koondada laiu hulki noortest üle Eesti, püüdes pakkuda lugemisainet nii alg- kui keskkoolide õpilastele. Hinnates „Õpilaslehte“ 1935. aasta väljaande seisukohalt tuleb nentida, et see väljaanne oli vaatekohtade poolest vastuvõetav ja sisult ning keelelt rahuldav. Kuna „Õpilaslehe“ toimetusse ja toimetuse juure loodud kolleegiumi kuuluvad koolitegelased, siis on loota, et „Õpilasleht“ kujunenud suunas veelgi täieneb.

Neil põhjustel HSM Koolivalitsus leiab, et „Õpilaslehte“ võib soovitada kõigile koolidele muretsemiseks õpilaste raamatukogusse.

Direktor P. M ä g r a k e n.
Algkooliasjade juhataja A. K u u t.

Soome algkoolinoorte ajakiri „VALISTUKSEN LASTENLEHTI“ on huvitav pildileht. Ilmub 12 n-rit aastas. Soovitame tellida kõigile, kes tunnevad tõsist huvi hõimukeele ja -kooli vastu. Oma odavuse tõttu — 1 kroon aastakäik — on ta üksik- ja ühistellimisel kõigile kättesaadav. Tellimine saatke otsuse talitusele. Iga meie postkontor võtab eesti rahas tellimisi vastu ja saadab talitusele edasi aadressil: „Valistuksen Lastenlehti“, Helsinki, Annankatu 29.

Reinuvaderi ninanips

Rebasejahti võib pidada Inglismaal otse rahvuslikuks spordiks. Seepärast Inglise ajakirjandus märgib huvitusega ära mõne aja eest Inglise provintsis ettetulnud ainulaadse ja omapärase juhtumi.

Jahimehed ja koerad ajasid rebast taga. Metsikus jooksus põgenev reinuvader ilmutas suurt leidlikkust. Jõudes koertest tagaetuna raudteetammile, ta hüppas parajasti mööduva kaubarongi platvormile ja... väga rahulikult sõitis ära oma tagaajajate eest, kellel ei võinud pähegi tulla, et asi laheneb rebase naha kasuks nii omapärasel viisil.

Eesti tunnid Soome ringhäälingu

Juhime tähelepanu Soome ringhäälingu poolt korraldatavaile noortetundidele, mis on pühendatud Eestile. Järjekordsed tunnid antakse üle reedel, 14. ja teisip., 18. skp. k. 16,15—16,55 ja Eesti Vabariigi aastap., 24. II, kell 9—9,50. Kõneleb mag. Kerttu Mustonen kirjavahetusest üle Soome lahe. Kantakse ette meie Virve kiri üle lahe sõbrale Liisale.

ROLAND I †

See oli kurb sündmus Berliini loomaiaale, kui suri merielefant Roland. Asendajaks aga toodi talle Jäämerest veel uhkem eksemplar.

Magun

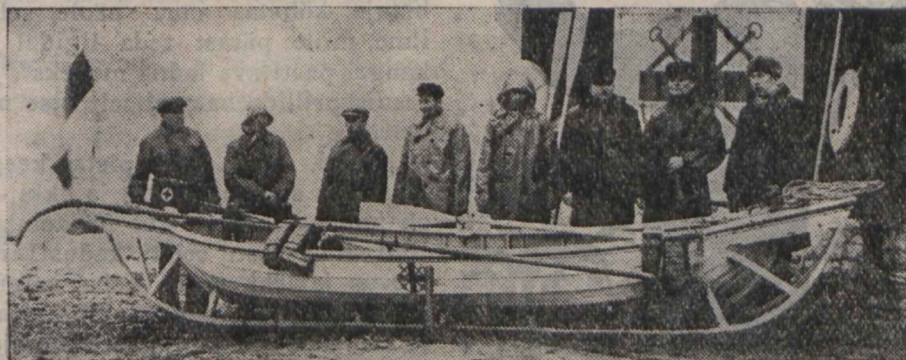
Öö

Võistlustöö

Punetaval helgil loojub päike,
punastuvad pilved taanduvad.
Valgel lumel vikerkaarne läige.
Suured pehmed helbed maanduvad.
Hämar dub. Kuid ainult taevast selge.
Tähed nagu pärlid säravad...
Vingub vali tuul — ilm külm ja herge.
Eemal — Kodu tuled põlevad!...
Kaugel hämaruses kuusik mustab,
pehmed oksad lumme mässitud.
Tuul taas helbeid heljutab ja tõstab.
Lumi särab, helgib... kullatud!
Vajub pehmeid helbeid nagu sulgi,
suuri, sakilisi räitsakaid...
Kuusirp valgustab taas taevatelki.
Tähti üleval on säravaid...
Kostab kõlisevaid saanikelli.
Valgendaval lumel sõitvad reed...
Hinge paiskub mõtteid õrnu, helli...
Kaugel, kaugel valendavad teed...

Uudis tehnikahuvilistele

Lähemas numbris annab Tall. L. P. 2. keskk. õpilane Lembit Lall õpetuse aparadi ehitamiseks, mida võib kasutada telefonina, telegraafina, elektriseerimisaparadina ja uksekellana.

HINGI PÄASTMAS.

Jäätuleku ja mineku aegu muutub liiklemine mandri ja saarte vahel elukardetavaks. Haapsalu lähel on tänavu olnud juba mitu kurba õnnetust. Haapsalu tubli päästemeeskonna kiire abi tõttu on aga uppunud tihti otse surma suust välja kistud. Pildil — H. päästejaama meeskond reetaldadega päästepaadi juures. Paremal linnapää dr. A l v e r, tema kõrval — päästemeeskonna kipper T r e u.

Helge

Võistlustöö

algkooli saalis olid toolid kokku toodud ja ilusti ridadesse seatud. Nurkades seisis kased ja riigimeeste pildid seintel olid ümbritsetud roheliste vanikutega. Ega täna tunde peetudki. Oli ju 29-s mai, igatsetud ja ühtlasi kardetud koolitöö lõpupäev.

Liisile näis, et koolisõbrad täna olid teissugused kui ikka. Häältel, mis tahtsid olla rõõmsad ja muretud, kuuldus peidetud ärevust, nagu millegi suure ootel, mille kohta ei tea, kas ta on hää või halb. Vahepeel avanen õpetajatetoa uks ja kõigi silmad pöördusid sinna poole. Kuid õpetajad kõnitasid läbinähtamatult näoilme ja laste pinevus ei kahanenud põrmugi. Õieti oli see ärevus hakanud tekkima juba kuu aega tagasi, kui tehti algust lõpp-testidega, jõudis haripunktile kooli kevadpeoga, ja viimasel nädalal üha tihenes, kuigi õpilasi enam palju ei küsitud ja koolipäevi vedeti jalutuskäikudega. Nüüd ripus see närv ärevus saali laes ja seintel, ronis ühes kaskede lõhnaga tooliridade vahel, irvitas riigimeeste nägudelt alla, puuris aju-

hakkas energiliselt takti lööma...

des ja torkis südameis. Liisi tundis, et tema ja kõik teised lobisivad sunnitult, vastavad üksteisele hajameelselt ja et keegi ei naera südamest.

Päevakangelaseks oli väike Maimo Vahtel, kes käinud õpetajatetoas hambarohtu saamas ja oma silmaga näinud laual terve virna valmiskirjutatud tunnistusi. Ta teadis pea igaühele seletada, mitu „häd“ ja „rahuldavat“ kellelgi olnud. Kui tal aga andmeid uuesti tuli korrata, ei mäletanud ta enam, mida kellelegi alguses öelnud, jäi hätta ja puhkes lõpuks nutma. Pole ju tee kuulsusest põrmuni, paraku, kuigi pikk! Pisut paremas seisukorras oli viienda klassi õpilane Aksel, alevikaupmehe poeg, kes varahommikul läbi uuri- nud õpetajatetoa pühkmed ja säält leidnud kortsutatud paberi, millel olid kuuenda klassi õpilaste hinned maateaduses ja ajaloo. See dokument tõstis Akseli jalamaid üldise tähelepanu keskusse. Ikka ja jälle tuli tal seletada, kuidas ja kust ta paberi leidnud.

See kõik suurendas veelgi ärevust ja kui lõpuks kõlas kell aktuse alguseks, siis tundus Liisile nagu oleks kondise käega helistatud 113 lapse pinguliveetud närvi- lõngadel. Ilmus korrapidaja-õpetaja, nagu naerul, ja seadis õpilased rühmadesse lauluhääle järgi. Mida küll naerab täna too kena mees!? Säält avanen uuesti õpetajatetoa uks ning hanereas, juhataja eesotsas, ilmusid õpetajad saali ja võtsid laua taga istet. Juhataja kõhatas oma näole selle ilme, mille pärast teda ligidal ja kaugel peeti „va ladna meheks“, ja seadis prillid ebataoliselt otse ninale.

„Nüüd, nüüd...“ näpistas keegi Liisikese südamenurgas ja äkki — oh imet — hetkel, kus hädaohuga silm silma vastu seisti, kadus Liisi ärevus ja läbi terve keha valgus külm, karastav rahu. Selline rahu- tunne võib olla lahingusse minejal sõduril, kel ei ole valikut, või kodujänesel lövi lõugade vahel. Liisi mõistis nüüd ka neid, kes „Titaniku“ pardal laeva vajudes laulsid koraali. On selline rahu sangari

või argpüks tunnus, polnud Liisil aega juurelda, sest juhataja algas kõnet.

See oli ilus ja hoogus kõne kevadest ja inimelust, võibolla veel millestki, mida Liisi ei kuulnud, sest ta märkas, et jaamaülema Ernal ta kõrval lõdisesid jalad, säält edasi Nurga Helmutil näis märg, hall kae silmil ja päälishuul tuksles — Nurga Helmutil, kes kooli esinäitleja, tragi poiss läbi ja läbi. Kuid näe, sepa Eerikal julge naeratus näol, ei näi tema kartvat. Liisi tähelepanekuid katkestas lauluõpetaja, kes heliklahvist välja hammustas paraja hääle ja lähemale toolile hüpatel energiliselt takti hakkas lööma. Selle mehe nägu oli kui peegel — ta säras, kui laul hästi läks, pildus värke, kui lauldi halvasti. Mõlemal juhul oli ta aga laulu lõpuks üleni higine.

Täna oli laulul hoogu. „Las kasvame“ muidu loidi viis kõlas sajast ärevast kõrist tõsise võitlushümnina. Laulu lõppedes võisid lapsed istuda ja juhataja võttis uuesti sõna, seekord lõpetajate aadressil. Siin oli juttu isamaast, vanematest, mingist võlast, tulevikukohustustist ja sõnade edenedes kõvenes ka kõneleja hääle üha hoogsamaks. Liisi pidi tahtmatult tunnistama, et sellist kõnelejat, nagu nende juhataja, ei ole igal koolil. Ja laulud ei kõla üheski teises koolis paremini. Liisis tõusis soe tunne rinda, lugupidamine oma kooli vastu.

O m a k o o l — paraku, viimist päeva... Ja nukruselaine vajus

Liisi ei julge oma kaasõpilastele silma vaadata...

läbi meelte. Ei kunagi enam saa oma inimesena tulla neisse ruumesse, kus iga toanurk, iga lauvahe tulvil mälestusi. Siin nurgas mängiti suurel vahetunnil omatehtud näidendit, kuigi see oli lühike; selle akna all kirjutati maateaduse tunni eel sõrmeküüntele veidraid võõraid kohanimesisid; tolle ukse-nurga vastu löi Liisi veel hiljaegu varba veriseks; aga sääl, näe, sinna seinä ääre jäi ta aralt seisma, kui ta kuue aasta eest ema saatel esimest korda kooli tuli, seljas tuliuus kleidike, käes imepisike kohver aabitsa, sarvsaia ja kahe õunaga, südamekeses aga suur hirm tundmatu ees. Ja täna lõpp kõigele — Liisi oleks tahtnud nii meeleldi veel kord otsast alata...

Äkki kokkus Liisi oma mõtiskelust, sest hüüti tema nime. Esi-mesena kuuendast klassist. Ja tema nimi ei alanud kaugelki A-ga. Mida peab see tähendama? Kuid juba ulatab juhataja, erilisel lahke ilme näol, tunnistuse: „Olete meie parim lõpetaja tänavu, soovin õnne! Tehke ka tulevikus au oma vanale koolile!“ Ja sõbralikult noogutavad Liisile teisedki õpetajatad, suruvad tal kätt. Pooluimaselt sammub Liisi tagasi oma kohale. Ta silmade ees virvendavad pitsatid, allkirjad, „väga hääd“ ja „hääd“, segi ilusate trükitähtedega ja tema oma, Eliisabet Madara, nimega kolmes kohas. Liisi ei julge kaasõpilastele silma vaadata, kartes lugeda nende nägudes kadedust.

Kuid sisemuses peksab kui vasa-raga ja tornikellana kumiseb ja kohiseb kõrvus isa lubadus: „Kui tood tunnistuse, millel kõik „hääd“, paneme su keskkooli!“ See kuulutas suurt pööripäeva elus, ilm täis päikesepaistet tundus ees lahti ja suur ning magus lootuste ja igatsuste torm mässas ta hinges.

II

Gümnaasiumi suur ja aastakümneid remontimata hoone on täna täis igast „ilmakaarest“, tulnud rahvast. Peetakse võistluseksameid. Kuuekümmenele vabale kohale on ilmunud ligi kolmsada kandidaati. Ainult ühele viie hulgast võib näeratada õnn saada vastu võetud. Korridorides voogab rahvast. Siin on kodanlikke tütrekesi piltilusaks maalitud emade kõrval, töömeeste ja raudteeteenijate lapsi, pikki ja lühikesi, sirgeid ja küürus, julgeid linnalapsi ja tagasihoidlikke maalapsi. Täna langeb otsus! Veel üksainus eksam — suuline ajaloost — ja lapsed pääsevad jällegi igauks oma koju, kes võitjana, kes pettunud kaotajana, hüljatusetunne rin-nus.

Liisil ei ole vanemaid kaasas. Ta on ise enda eest väljas. Ta isa — aleviku aednik — on juunikuus tuhande tööga seotud, emal on väikesed lapsed hoida ja loomad toita. Nii sõitis Liisi üksi linna. Lahked inimesed juhatasid ta koolimajja ja kümme minutit hiljem seisis Liisi ukse taga, millel ilutses sildike: „Direktori kantselei“.

Kümme minutit hiljem seisis Liisi ukse taga...

Sääl istus lühidavõitu, soonilise kaelaga ja külmade silmadega härra. Liisi teretas viisakalt ja küsis, kas direktor varsti tulevat. Härra vaatas Liisile järsku otsa ja ütles, et direktor olevat juba siin. Ringi vaadates ei näinud Liisi aga direktorit kusagil. Jäi nõutult seisma. Härra naeratas ja küsis, missugune pidavat Liisi arvates olema keskkooli direktor. Kui Liisi vastas, et ta seda veel eluilmas polevat näinud, siis naeratas härra jälle ja küsis, toolilt üles tõustes ja Liisi ette asetudes:

„Kas ma võiksin sinu arvates olla keskkooli direktor?“ Liisi, märgates tehtud eksitust, punastus juuste juurteni ja pidi nutma puhkema. Kuid direktori härra ruttas teda ise lohutama, ütles, et välimus olevat elus tihti petlik ja päris, mis väikesel preiilil direktorile ütelda olevat. Kui Liisi oma soovi ette kandis ja oma käega kirjutatud palvekirja ja dokumendid lauale lalus, paitas direktorihärra tal pääd ja lubas ta ilmtingimata vastu võtta, kui Liisi võistluskatsed sooritab sama edukalt kui tänase esinemise. Direktor võttis Liisi käe alt kinni ja viis ta suurde eksamisaali, kus ta Liisit õpetajaile tutvustas ja seletas, et ta selle väikese tragi „daamiga“ päris iseäralikel oludel tuttavaks saanud.

(Järg. lk. 6.)

Üks maateaduslik kirjand

„Rahvasuu räägib, et maakera on kera kujuline, aga ta olevat natukene pikergune kah. Kui meie kodust välja reisime lääne poole, siis jõuame koju tagasi ida poolt.

Kui maakera pöörleb oma telje ümber, siis on üks öö ja päev möödas. Kui päike on ühe tiiru ümber maakera ära tiirelnud, seega teeb ta aastas ühe ringi.

Kui meie gloobust vaatleme, siis näeme, et gloobus on jooni täis. Ühed pikkuse, teised laiuse jooned. Neid jooni on sääl hästi hulka ja nende abil määratakse ära kliimavööd ja kraadid. Maakera pooleks jaotajat kutsutakse ekvaatoriks. Ta jaotab maakera kaheks pooleks: üks pool on põhjanaba, teine lõunanaba.

Kui tahame minna reisima põhja-

nabale, siis tuleb meil kasukad selga panna, sest sääl on juba külm kliimavöö. Aga lõunanabal on nii soe, et mine ainult sitsiriittega. Sääl on ekvaatoril 90° kuuma. Parasvöös on kõige parem elada. Meie ka elame parasvöös. Meie võime kanda sooje riideid ja ka villaseid.

Niiviisi on ka taimestik kuidas kliimastik. Lõunanabal ei kasva niisuguseid puid kui meil ja ei ole niisuguseid kariloomi. Sääl ei saagi pidada teisi loomi, sest sääl on alati kruusased maad ja palavad ilmad. Nemat kasvatavad ainult kaameleid, sest kaamelid on kannatlikud loomad; nemad jõuavad kannatada joogijänu ja nemad ei söö midagi suuremat kui kariloomad.“

Uue päeva varahommikul algas kõik otsast. Esimesena meie rong, sõidame Elvast edasi. Uderna mõisat vallutama. Mõne kahuripaugu järele põgenes küll vene soomusrong, kuid samas maas jalgväeosad olid eriti julged. Meie rongi ees mõne saja sammu pääl veel udjub ja jookseb kogusid, kes püssist rongile annavad tuld ja kaovad siis pahemale tee ääre kraavi. Nii julgeid poisse pole ammu nähtud! Osutus, et läti kuulsad punased kütipolgud olid toodud siia meie vastu.

Ees vasakul kraavis nagu liiguksid ahelikus kogud. Igatsetud märk kuulipilduritele! Maksimid vasakul tärisevad kaares kraavi mööda... Pea selguski: kõrval kraavis lamas kümnekond läti kütiti pääst läbi-lastuna.

Uku saadab vaheti Uderna mõisa granaate, punaste vaatepunkt rehe korstna taga varises esimese paugu järele.

Siis läheb välja dessandiga ltn. Maibaum. Ta on paremal rongi kõrval maas, kuid mehed seavad sees veel end korda.

„No, rutem, rutem...“, kostab aegajalt ta madal pass. Veidi hiljem lisab ise uuesti:

„Täna nii imelik halb tunne, ei tea, kas midagi juhtub?“ Ja ta tõuseb vagunisse ning võtab lonksu viina.

Dessant ruttab vasakule, Uderna mõisa poole. Kuid lahing lätlastega algab siinsamas, väljal. Need panevad visalt vastu.

VINNETOU HÖBEPÜSS, mis Dresdeni muuseumis mälestab oma palavaid minevikuvõitlusi.

Ühel hetkel — rongile läheneb kiiresti tulevahtuse poolt püssimeister Estam, kaks vangi-lätlast ees, kes vahepuus kannavad padrunikasti. Estami kaske on kuklas, rinnad eest lahti, piip tolmamas suus, võidurõõm silmis:

„Kuradid, tõin neid kaks omale ära...“

Ja siis — kanti rongile surnuna ltn. Maibaum ja haavatuna koolipoiss Jürgens.

Läti kütid olid löödud taganema üle põllu. Kraavi mööda meie mehed olid asunud neid taga ajama. Kuid aegajalt lätlased olid ees maha heitnud ja vastu annud. Kraavist välja hüpates ltn. Maibaum oli löönud äkki käe südamele, pöörnud ümber — ja südamesse tabatuna vajunud maha.

Läksin teda vagunisse vaatama. Ta lamas üksikuna klassivagunis istepingil selili, käed vaheliti rinnal. Ta nägu oli tõmbunud haruldaselt kollaseks. Nii näis ta kivistunud, pronksina oma määrinud pihtkasukas.

Nii imelik oli mõelda: eile öösi lamasime veel kõrvuti lumel...

Siis külastasin Jürgensit. Kuul oli läbistanud ta kaeluu. Ta nähtavasti juba magas. Kuid milline valus, kibe joon lapse suu ümber! Kalk, hall, pisarateta nukrus jälgis see õhtu mind kõikjal.

Meie soomusrongi must päev.

Uus päev ei ole rõõmsam eelmisest. Vastane on kogunud Elva alla jõudusid, juurde on toodud sõjakad, juba maailmasõjas kuulsad läti kütipolgud. Nende ülesandeks on Tartu tagasi võtta, meie aga oleme kärsituses, et neid piiridest hoopiski välja ajada. Meie rongi dessant läheb täna paremalt, kolmanda s.-rongi oma vasakult. Veel on videvik, kui algab kahurite mürin, ägedam ja lepitamatum kui varem. Meie rong esimesena seisab kõrgete kallaste vahel pooleldi varjatud. Vastas on kolm vene rongi, lisaks patareid. Ringi vajuvad puud, juurtega maast kistuina. Külmetanud mullatükke lendab tolmates üles. Nii see kestab paar tundi. Ringi vaid teraskildude närvidesse löikav kiunumine ja raksatused.

Dessantid on jõudnud kaugele ette. Kuigi vastase kahurituli hakkab raugema, lõpuks vaikib — küllap meie oma ta leidis —, pääsime vaevu edasi, tee on ees põhjalikult lõhutud, roopad ära veetud.

Suusatamine

PÖORDED PAIGAL.

1. SAMMPÖÖRE

on lihtsaim pööre kohal. Sooritatakse suusa esimeste otste tõstmise kuni soovitud suunda — suuskade tagumisi otsi lumelt tõstmata. Suusa otsi tõstetakse kordamööda, näit.: vasak, parem, v., p., jne.

2. KEERDPÖÖRE

on kiire ja võimaldab alati 180° pöörda. Vasak (parem) jalg ühes suusaga viiakse kõrgele ette üles, nii et suusakand tuleks parema (vasaku) jala suusa nina juure. Nüüd pöörduv keha vasakule ja vasak (parem) suusk pannakse parema (v.) suusa kõrvale lumme vastupidises suunas. Parema (v.) suusk viiakse vasaku (p.) jala ümber teise kõrvale. Tasakaalu hoidmisel toeks kepid.

3. HÜPP-PÖÖRE.

Suusataja hüppab suuskadega üles ja ühtlasi pöörab keha ühes

suuskadega soovitud suunda. Hüpp-pööret võib teha ka keppidele toetudes, siin aga enne pööret pöördepoolne kepp asetatakse lumme tagapool ja teine kepp suusa kõrval eespool. Toetudes keharas-kusega keppidele, tehakse hüpp-pööre.

MÄEST ALLASÖIT, PÖORDED SÖIDUL.

Mäest allasõitu tuleb alata lame-dail mägedel ja siis kordkorralt üle minna järsumaile. Esimesi harjutusi soovitav korraldada pehme lumega. Suuskade asend allasõidul on võimalik kaheksagune:

— suusad kõrvuti

— üks suusk teisest veidi eespool.

Esimese viisi juures on suuskade vahe kuni õlgade laiuseni. Teisel juhul aga üks suusk jalapöia võrra teisest eespool; suuskade vahemaa tavaline. Jalad põlvist kõverdatud, keha lõtv, nii saavut. liuglemisel painduvust ja pehmendatakse tõukeid. Keha olgu püstloodis mäe-veerule. Käed ripuvad otse alla, kepi alumised otsad tagapool õhus.

Allasõitu harjutatagu alul keppidega, hiljem keppidega.

Laskumise õppimisel on sagedane kukkumine paratamatu, seepärast peab oskama ka kukkuda ja üles tõusta. On kukkumine vältimatu, siis tuleb kiiresti kägarduda ja laskuda küljele, aga millalgi ei tohi kukkuda ette. Püstitõusmiseks pööratakse jalad nii, et nad oleksid mäenõlvakul madalamal kehast. Jalad tõmmatakse hästi keha ligi, suusad seatakse põiki mäeveerule, säärasest asendist on kerge püsti tõusta.

SUUNAMUUTMINE ALLASÖIDUL.

Kui on tarvis suuskade jooksu suunda mäest allasõidul pisut muuta, siis on küllalt sellest, kui keha sinneroole pöörda ja suuskadele sinneroolele äärele kandadega rõhuda, kuhu soovitakse pöörda. Kiiremaks suunamuutmiseks tuleb suuski üksteise järele kiiresti soovitavasse suunda tõsta. Suunamuutmine hüppega: hüpatakse mõlemad suusad korraga uude suunda. Sama tehakse ka ühele, s. o. pöördepoolsele kepile toetudes.

Arst kõneleb

Sinine tuli

Ahjust kuulduv huminat ja praksumist. Säälgarglevad rõõmsad tulekeeled. Kust nad äkki ilmusid? See on õhuhapnik, mis ühineb puudes oleva süsinikuga. Pärast põlemist jääb puudest järele kuldsest hõõguv sütekuhi, mis lõppeks muutub kergeks halliks tuhaks. Kuid see pole veel kõik, mis puudest on saanud: kõrgel katuste kohal kannab tuul ühes suitsuga laiaili põlemisel tekkinud süsihapu gaasi.

Ühel õhtul tehti Eedile ülesandeks ahju järele vaadata ja kui see on ära küdenud, siis ahju-uks sulgeda, samuti ka siiber. Eedi aga luges hiigla põnevat romaani Vinnetou võitlusist, polnud tal aega ahju vaadata ega midagi — tõmbas paar korda roobiga ja sulges ahju.

Varsti pererahvas heitis magama. Hommikul ärkasid kõik koleda

POOLHAAK.

Poksiõpetaja: „Vaadake, see on nüüd lõök, mida kutsutakse poolhaagiks“.

Õpilane (lõuga siludes): „Hüv, kuid jätke see teine pool praegu andmata.“

päävaluga, ei jaksanud keegi pääd padjalt tõsta. Kui Eedi ennast pisut kergitas, oli tal kangesti halb, ja siis tuli okse. — Avati aken, tuulutati tuba, ja alles õhtuks oli Eedil parem.

Millest hakkas Eedi pää nõnda valutama? Veri peksab meelekoh-tades, raske on hingata. Vaata ahju. Näe, säälg taganurgas süte vahel on must poolpõlenud tukk, millest tõusevad sinised tulekeeled ja hoovab lämmatavat vingu lõhna.

See on raske mürgine gaas — söeving (karm). Ta tekkis sellest, et ahjus oli vähe õhku, vähe hapnikku — halg ei saa põleda, vaid ainult hiildub aeglaselt. Siiber on õhukindlalt suletud. Söeving ei pääse välja ning valgub pikkamisi läbi ahjupragude tuppa. Inimene hingab siis mürgitatud õhku, söeving tungib läbi kopsude verre, muudab ta paksuks ja tõmmuks ja ta voolab pikka ja raskelt mööda keha ja kannab kehakudedele elustava toidumahl asemel mürki.

Vingu mürgitatud inimene tuleb kohe kanda värskesse õhu kätte, vaja avada ahju-uks ja siiber ning tuba hästi tuulutada.

Värskesse õhku kannab verre palju hapnikku, mis puhastab ja vabastab vere mürgisest gaasist. Kui aga mürgitus on väga raske, tuleb haigele teha kunstlikku hingamist ning kutsuda arst.

Kuus venda

Henrik Visnapuu uudisteose esietendus Tallinna Draama-Studio teatris.

Pühapäeval oli Tallinna Draama-studio teatris esietendusel H. Visnapuu muinasjutt 4 vaatuses, mille saate-muusika E. Kapp'ilt. Lavastus — Leo Kalmet, dekoratsioon — Pärn Rand-vee.

Meie noorsoo-teater on selle rahvalikel aineil elamuslikult kirjutatud teose lavastamisega astunud jälle sammu edasi.

Seda tõendas ka täiesti väljamüüdud saal, kuigi tulekul torm ähvardas visata mõnegi väikese teatriharrastaja pikali.

Lavastus ja dekoratsioon oli huvitav, kuulajad mängust haaratud, nii et „Kuu venna“ Matsist-Pärtist-Jürist-Tiidust-Ennust-Pirtist teisikuid võime varstigi kohata juba oma koolides...

Igatahes on „Kuu vennal“ eeldusi oma võidukäiku jätkata ja meile luua meeletolu, nagu see avaldus ühe põlv-pükstes vaatleja tarmukas vihjes oma klassikaaslastele: „Vat, kús olid ikka vanad eestlased!...“

Tehnilistel põhjustel

jääb selle nr. lisa ära. Järgmine, Vabadusp. nr., ilmub 12 lk. suurusena.

Liisil oli mänuasjaks vastata sajale testiküsimusele matemaatikas, ka eestikeele kirjand läks päris kenasti.

Ajaloo tuli vastata suuliselt. Külma rahu, mis Liisile otsustavalt hetkil alati abiks tuli, võimaldas ka tänagi vastata kõigile küsimusele viivitamata ja veatult.

Kui siis eksamite lõppedes ette loeti vastuvõetute nimed, oli Elisabet Madara nimestikus esimene. Liisi oli tänasest päle T. linna kolmanda tütarlaste gümnaasiumi kolmanda klassi õpilane.

III

Keskkoollis kodunes Liisi peagi. Järelaitajat polnud tal vaja. Varsti ta oli ise tervele klassile järelaitajaks. Kes vajas ülesande lahendust või oli kimbust kirjandiga, püüdis tutvust teha targa maatüdrukuga. Liisi kehvade rõivaste üle kõngutati pääd ainult seljataga. Ainult rikka lihuniku F. tütar Noora, kes Liisi abi ei vajanud, vaid töödega ise toime tuli, krimpsutas avalikult nina ja seletas, et kodukoetud rõivastel olevat lambasaasta hais juures. Kuid Liisi puhkes niisugust juttu kuuldes nii rõõmsatujuliselt naerma, et Nooral isu kadus veelkord selliseid märkusi hakata tegema. Jõulutunnistusel oli Liisil kaks „väga hääd“ rohkem kui Nooral.

Jaauari lõpul sai aga tõeks, et

LIISI AEDNIKUNA.

õnnetus otsib just õnnelikke inimesi taga.

Oli parajasti matemaatikatund, kui klassi uksele ilmus direktor ja kutsus Liisi välja. „Olge nüüd mehisem kui ei kunagi enne!“ sõnas ta ja ulatas Liisile telegrammi. Ainult kolm lühikest sõna seisis selles, kuid igäüks neist oli ränk kui kirvehoop:

ISA SURNUD SÕIDA

Liisi mõistis, mida tähendasid need sõnad temale, tema tulevikule, kooliskäimisele: kodus ema kolme väikese lapsega, varandust ei rohkem kui pool hektaari aeda väikese majaga. Liisi vankus, ta silmade ees muutus hetkeks mustaks, direktor ruttas teda toetama — kuid polnudki enam vaja. Rahu, mis Liisit külastas suurima närvipingutuse hetkil, oli juba käes. Suure, sügava märtripilguga ta vaatas direktorile otsa, rahuliku häälega palus end koju lubada isa matusele.

„Jah, muidugi. Teie tulete ju pärast kooli tagasi?“

Uus loomingu- võistlus

„Õpilasleht“ kuulutab välja oma lugejate vahelise loomingu-võistluse. Võistlus jaguneb järgmisteks alaosadeks:

kirjandid,
luuletused,
joonistused (pliiatsiga, tuššiga, linoollõiked),
helitööd,
tehnikavald.

Iga ala tööd võistlevad omaette eraldi.

Võistlus on kaheosaline. Kõik sissesaadetud tööd vaatab läbi eriline komisjon, kes valib neist välja sobivad lehes ilmumiseks. Komisjoni koosseis ilmub järgmises numbris. Sellega on tähendatud tööd pääsnud eelvõistlusele. Kõigi eelvõistlusel ilmunud tööde eest maksab leht honorari. Iga kümne numbri järel ilmub lehes kupong, millega lugejad ilmunud töödest valivad välja paremad, meeldivamad. Võistlusel on iga ala kohta kolm kohta. Kohtadele tulnud autorile antakse vastavad diplomid ning erilisi auhindu.

Võistlusest osavõtvad tööd ilmuvad autori täie nime all. Ainult erilisel soovil on lubatud varjunimed.

Võistlusest võivad osa võtta kõik „Õpilaslehe“ lugejad, kes on tellinud lehe vähemalt poole aasta päle. Igale sissesaadetud tööle

„Vaevalt. Täna Teid!“ lausub Liisi.

Direktor pöördus kähku ringi, et ei nähtaks udu, mis ilmus muidu nii kalgi vaatega silma.

IV

On möödunud seitse aastat. Liisi pole enam laps. Ta juhib oma isa aeda, on selle laiendanud juurerenditud maaga ja asutanud puukooli. Möödunud kevadel ta müüs üheksasada noort õunapuud, kolmtuhat saavad tänavu müügikõlblikeks. Liisi tahab oma vennale ja kahele õele anda seda, millest isa surm ta enda ilma jättis.

Täna ta sõitis veoautol linna, pääl koorem talveõunu. Need müüs ta Aiasaaduste Müügiühingule. Sääil kirjutas vastuvõtutähe välja endine kooliõde Noora F., kes pärast gümnaasiumi lõpetamist terve aasta asjata otsivat kohta, kuni lõpuks astus palgata praktikandina Aiasaaduste Müügiühingusse. Tulevast kuust alates loodab ta saada kolmkümmend krooni kuus palka.

peavad olema juure lisatud järgmised andmed:

1. Autori nimi, vanus, ja aadress.

2. „Õpilaslehe“ tellimise number, mille all tal leht käib.

Võistlusele saadetud tööde üle toimetuse autoriga läbirääkimisi ei pea, välja arvatud üksikjuhud kirjavastuste osas. Tööd võivad püsida eelvõistlusel, s. o. ilmumisel kuni üks aasta. Kui töö ei ole selle aja jooksul ilmunud, siis jääb ta lehe arhiivi. Toimetuse võistlustöid tagasi ei saada. Sellepärast on soovitatav, et autorid oma tööd enne võistlusele saatmist endi jaoks ära kirjutaksid.

Üldised juhised võistlustööde kohta ilmuvad järgmises numbris.

Toimetus.

Küsimusi — vastuseid

KÜSIMUS. Ma aitan sageli emal lõunat valmistada. Päämiseks tööks on mul aga kartulite keetmine. Selleks panen teile ühe väikese küsimuse, kas kartuleid tuleb sooja vette panna, või külma.

Linda Laurson.

VASTUS. Kartulid tulevad panna kuuma vette, siis jääb toiteväärtus suuremaks, kuna vees olemise aeg on lühem, soolad ei saa lahustuda ja valkained jäävad alale.

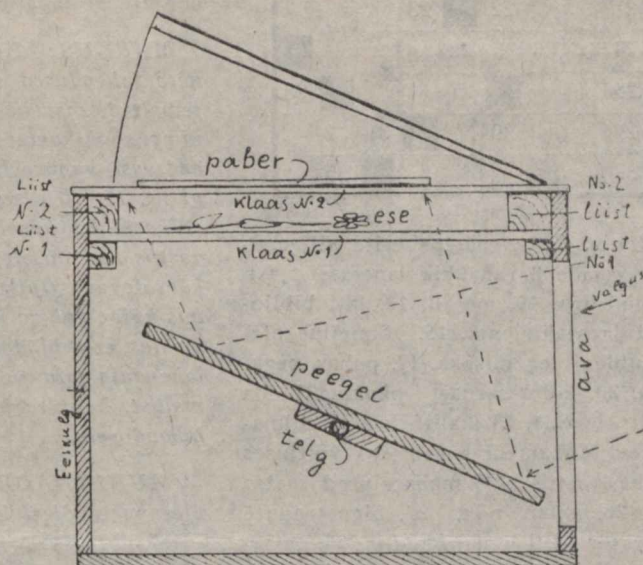
Lihtne joonistamiseseadise

Järgnevas kirjeldatud joonistamiseseadise on hääks vahendiks kaartide ja jooniste (näit. käsitöö mustrite) kopeerimisel. See kergendab suuresti tööd ja tagab täpse joonise. Kuid selle aparaadiga võib ka iga-suguste esemete (näit. taimede, putukate, kontide j. n. e.) täpseid piirjooni paberile joonistada. Päevapildistamisega tegelejad võivad tema abil retušeerida plaate.

Seadise ehitus on lihtne. Joonisel on näidatud aparaat põiklambilõikes. Aluseks võetakse ülalt lahtine kast. Kasti suurus ja kuju oleneb paberilehe suurusel, millel kavatakse joonistada. Võiks piirduda joonistusvihu või maateadusatlase suurusel. Keset kasti asetatakse pöördavale teljele kinnitatud peegel. Peegli ülesanne on joonistatavale esemele heita valgust — kas aknast paistvat päevavalgust või mõnda kunstlikku valgust (näit. elekter). Et valgus saaks peeglile sattuda, seks tuleb lõigata kasti tagaseina peeglile vastav ava. — Umbes 5 cm allpool kasti ülemist serva (kast on ülalt lahti!) lüüakse seestpoolt kasti seinte külge liistud nr. 1 (vaata joon.!). Liistudele paigutatakse klaasruut nr. 1. Sellele ruudule asetatakse ese, mille piirjooni kavatakse joonistada. Kasti servi mööda kinnitatakse liistud nr. 2, mis nii laiad, et nende ülemine serv asub kastiseinte ülemise servaga täitsa ühel tasapinnal. Päält kaetakse kast klaasruuduga nr. 2, millele asetatakse joonistamis-paber. Nii sarnaneb kastilagi kahekordsele aknale. Päälmine ruut on vabalt äratõstetav, et võimaldada kahe ruudu vahele esemeid panna. See ruut peab, muidugi nii tugev olema, et ta kannatab käe survet joonistamisel. — Kui on tegemist kaardi või mustri kopeerimisega, siis asetatakse need otse joonistus-paberi alla üle-

misele ruudule. Kõlbulik kopeerimiseks on, mõistagi, kaart või muster, mis trükitud ainult ühele paberi küljele ja küllalt läbipaistval paberil. Paberi läbipaistvus võib märksa suurendada, niisutades teda petrooleumiga. Puhast petrooleum hahitub ahju lähedal või päikese käes jälgi jätmata.

Klaaside vahele asetatud esemed heidavad joonistus-paberile väga selgepiirjoonelise varju. Et varju nähtavust veelgi tõsta, asetatakse aparaadile papist tehtud äratõstetav vari, mis ettepoole (joonistaja poole) on lahtine ja varjab paberilt segava toavalguse.

Joonistamiseseadise põiklambilõige.

Lõppes noorte loomingu võistluse II osa

Võistlus algas möödunud aasta jaanuaris ja selle teine osa lõpeb käesoleva numbriga. Nagu võistlustingimustest teada, otsustavad avaldatud võistlustööde paremuse järjekorra lugejad ise vastavate hääletussedelitega.

Alamal toodud hääletussedel tuleb lehest välja lõigata, alla kriipsutada kolm proosatööd ja kolm luuletust, mis hääletajale kõige rohkem on meeldinud, kirjutada alla oma nimi, vanus ja aadress — ning saata toimetusele 2-sendise margiga margistatud lah-ti-s-e-s ümbrikus, mille üles äärele on kirjutatud „Trükitöö“. Juure kirjutada sedele midagi ei tohi, muidu tuleb kahekordne posti juuremaks. Sedel tuleb ära saata **HILJEMALT 22. VEEBR. S. A.** aadr.: „Õpilaselehe“ toimetusele, Tartu, Promenadi 2.

Koolid võivad oma hääletussedeleid ära saata ühises ümbrikus. Tartu lugejad andku oma sedeleid isikl. „Koolivarasse“ (Promenadi 2) ja Tallinna lugejad „Töö-kooli“ (V. Roosikrantsi 3).

KÕIGI LUGEJATE VAHEL,

kes oma hääletussedeleid on õigeks ajaks toimetusele ära saatnud, ja-

game **ÜLE 100 MITMESUGUSE VÄÄRTUSLIKU PREEMIA**, mille saajate nimed ilmuvad ühes järgmises „Õpilaselehes“.

RUTAKE hääletussedelei ära-saatmisega!

„Õpilaselehe“ kirjandite võistluse HÄÄLETUSSEDEL

Mina pean „Õpilaselehes“ ilmunud võistlustöödest paremaks järjekorras **PROOSAS:**

- Nr. 2 Sakala: Tütarlaps patsidega.
- „ 3 Olaf Kibe: Poiss, kes oli mänginud.
- „ 5 Sass Ormiste: Kuidas saime endile raadio.
- „ 6 K. S. Kivimäe: Laiale silele jääle.
- „ 7 Vello Haljaste: Piiriste Mikk.
- „ 8 Värdi: Kartulisõda.
- „ „ Eeri Padonik: Kui isa suri.
- „ 9 Eva Paas: Udune sügishommik.
- „ 10 Laine Voog: Niidiküla isa pühadehaod.
- „ 11 Evald K.: Olin „õpetaja“.
- „ „ Valge Hiireke: Seiklus merel.

- „ 12 Ants Patašon: Seiklemas.
- „ 13 Meripoeg: Hülgejaht.
- „ 14 Kivitäks: Jaku vastlad.
- „ 15 Helge: Liisi.

JA LUULETUSTEST:

- Nr. 2 Laine Gr.: Sügis.
- „ 4 Elmar Gr.: Esimene lumi.
- „ 5 Henn Kasesalu: Üle valge lumevälja...
- „ 7 Hilda T.: Tõus mäkke.
- „ 8 Vaike Raidla: Talvine öö.
- „ „ Reet: Koit.
- „ 9 Rahn Rahuleid: Piinade öö.
- „ 10 Ludvi: Jõuluõhtu.
- „ 11 Eds: Uue-aasta künnisel.
- „ 12 Laine Voog: Suuskadel kooli.
- „ 13 Nancy: Talve ilu.
- „ „ Aksel T.: Talve öö.
- „ 15 Magun: Öö.

Minu nimi..... vanus.....
aadress

Õpilaselehe 15
kupong nr. 15

60. RISTSÕNAD.

1	2	3	4		5	6	7
8						9	
10				11	12		
13							14
			15				16
17	18	19				20	
21			22		23		
24				25			
26				27			28
29		30				31	32
33			34				35

Ristread: 1. väärtpaberite väljaandmine, -saade, 8. rahaühik vanemast ajast, 9. hüüdsõna, 10. metall, 13. läti bibliograaf ja ajakirjanik, 15. võimeline olema millegi tegemiseks, 17. puhas, segamatu, 20. kolm sarnast vokaali, 21. ida (inglise keeli), 23. kaliif, kes oli silmapaistev Muhamedi kaaslasena võitluses Mekka vastu, 24. maharaiutud metsa ase, 26. anum, nõu, 27. õigusteaduse professoreid Tartu ülikoolis, 29. tütarlapse nimi, 31. üks vanemaist, 33. ammoniumi rühma keemiline märk, 34. Eesti Kirjanduse Selts, 35. kaks ühesugust vokaali.

Püstread: 1. maalt välja rändama, maapakku minema, 2. naise nimi, 3. irisemine, virisemine, 4. kavand, visand, 5. hädaohtu viimine, 6. takistusühik elektri korral, 7. nikli keemiline märk, 11. jumal (ladina keeli), 12. küla Harjumaal, Nehatu vallas, 14. eesti heliloojaid, 16. metallimuld, 18. muhamediusulistest maades jõukama kihil majades asuvad ruumid, mis määratud elamiseks majaisanda naistele, 19. esikülj, esiosa, 22. teie, 23. kääne sõnast „oma“, 25. asjaolu, asjalugu, asi, 28. kallid, armas, hää [eriti laste keeles], 30. noot, 32. noot.

61. NIMEKAART-MÕISTATUS.

TED LAANE

Kes on selle nimekaardi omanik oma elukutselt?

62. JAGAMISMÕISTATUS.

2	5	9	7	:	1	1
1	2			=	3	0
	3	3				
			7			

Igasse tühja ruutu asetada üks number nii, et jagatis lahenduks!

MÄRKUS: Kõigi tänaste ülesannete lahendused saata toimetusele hiljemalt 1. märtsiks, lisades lahendaja nime, soovikorral ka varjunime, täieliku aadressi, vanuse ja „Õpilasteleht“ kupongi nr. 15. Ühtlasi lisagu iga lahendaja väikesel lehekesel lahendusega kaasa vastus küsimusele, mis meeldis teile käesolevas „Õpilasteleht“ kõige enam, mis kõige vähem ja miks. Peetagu veel meeles, et auhindade jagamisel omab iga lahendaja niimitu auhinna saamise võimalust, kuimitu kupongi on ta lisanud lahendusele.

AUHINDADENA kõigi tänaste ülesannete õieti lahendajate vahel jagatakse Jules Verne'i suurromaan „Saladuslik saar“, O. Lutsu jutustus „Tootsi pulm“ ja C. C. D. Roberts'i „Valge hunt“.

KENA KÄSIKOHVRI

omanikuks saab üks neist „Õpilasteleht“ lugejaid, kes on õieti lahendanud kõik „Õpilastelehtedes“ nr. 13, 14, 15 ja 16 ilmunud ülesanded, lahendused õigeaegselt toimetusele saatnud ühes nõuetavate kupongidega. Mida enam viimaseid on lisatud, seda kindlamini käsikohver tuleb. Kasutage juhust!

LAHENDUSED.

48. Ristarvud.

$$105 : 7 + 30 \times 9 = 405$$

$$100 \times 10 : 40 + 12 = 37$$

$$100 - 10 : 3 \times 4 = 120$$

$$100 : 10 + 47 - 16 = 41$$

$$405 + 37 + 120 + 41 = 603$$

49. Keeruline ülesanne.

Lahendusi on mitu. Näiteks tikk IV tikule I, VII tikule III, V tikule IX, X tikule VIII ja VI tikule II.

50. Matemaatiline mõistatus.

Jaanil oli 425 senti, Kallel aga ainult 180 senti.

51. Näidake oma osavust.

Ka siin on lahendamisevõimalusi mitu. Näiteks:

1	32	34	33	5	6
25	8	10	27	11	30
24	20	15	16	17	19
18	23	21	22	14	13
12	26	28	9	29	7
31	2	3	4	35	36

52. Ristsõnad.

Ristread: 1. Strindberg, 8. Haava, 9. eu, 10. aar, 11. Alle, 14. kriitiline, 16. Torma, 17. er, 18. soe, 19. Emu, 21. deka, 23. eitama, 26. in, 27. a. s., 28. afekt, 31. raseerima, 33. E. K. S., 34. pesast.

Püstread: 1. Shakespeare, 2. Taar, 3. rariteet, 4. naatrium, 5. ballaad, 6. re, 7. guvernant, 12. lima, 13. ei, 15. ne, 20. male, 22. kikas, 24. isak, 25. aare, 29. fii, 30. ema, 32. ss.

AUHINNAKS SAID kõigi „Õpilastelehtes“ nr. 12 ilmunud ülesannete õieti lahendamise eest Helgi Altman Ed. Bornhöhe „Tasuja“, Männismäe komplekti kannatusmängu ja Th. Laredei O. Lutsu „Tootsi pulma“.

KES NAD OLID?

Lahendus.

Lugedes vasakult paremale, ridade järjekorras, olid toodud järgnevate isikute pildid: Albert Kivikas, Peet Valjak, Lauri Kettunen, A. Hansen-Tammisaare, Johannes Semper, Hugo Raudsepp, Armin Öpik, Edgar Kant, Juhan Vasar, August Mälk, Julius Mark, Ado Vabbe, Jaan Kärner, Jaan Vahtra, Teodor Lippmaa, Mait Metsanurk (Eduard Hubel), O. Loorits, Juhan Sütiste (Johannes Schütz), Hans Kruus, Gustav Suits.

ÕIETI LAHENDASID kõikide toodud piltide allkirjad H. Puusepp, J. Aland, T. Kuslap, I. Grünthal, T. Karma, V. Luhavälja, E. Riil, V. Mats, E. Schönfeldt, V. Gnadenteich, H. Karm, O. Kibe, A. Lindemann, E. Ehrlich, V. Pihlo, V. Martinson, A. Tækker, H. Miina, V. Laos, E. Just, S. Põldmäe, K. Hansen, V. Tammekivi, J. Puhkason, P. Otsa, Noor Lembit, S. Tækker, A. Šapšalova, Tolmune Täht.

AUHINNAKS SAID komplekti „Pildimapp“ H. Puusepp, T. Kuslap, T. Karma, E. Riil, H. Karm, V. Martinson, V. Laos, S. Põldmäe, K. Hansen, J. Puhkason.

Tegev ja vastutav toimetaja: M. Nurmik. Toim. sekr.: Ed. Tasa. Talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilasteleht“ ilmub üks kord nädalas. Toim. ja talitus Tartus, Promenadi 2, O./K. „Koolivara“, tel. 8-29. Tellimishind postiga: 1 kuud — 20 s., 2 kuud — 40 s., 3 kuud — 50 s., aastakäik 1 kr. Raamat-ajakiri „Laste Jututuba“ ühes „Õpilastelehtega“ tellides maksab 3 kuud — 20 s., 6 kuud — 40 s., aastakäik (12 raam.) 75 s. — Kuulutuste hinnad: Kuulutusküljel — 5 s. mm., tekstis — 10 s. mm., lehe ees ja tekstis teksti kirjaga 15 s. mm. — E. K. Ö. „Postimehe“ trükk, Tartus 1936.